

Esther
Verhoef
De nacht-
dienst

2021 Prometheus Amsterdam

Ik ben altijd bang geweest dat me iets vreselijks zou overkomen. Het zou niet meer dan rechtvaardig zijn, want terwijl er zo veel mensen zijn die in hun leven met allerlei tegenslagen te maken krijgen, is het mijne me tot nu toe relatief makkelijk afgegaan. Vroeg of laat gaat er iets wezenlijks stuk, was mijn gedachte. En die ene, afschuwelijke gebeurtenis zou alles in balans brengen, omdat nou eenmaal geen mens ongeschonden de eindstreep bereikt.

Uiteindelijk gebeurde het dan ook. Op een moment waarop ik er het minste op was bedacht.

Denken dat je de controle hebt over je leven is een utopie.

1

Ik woon hier nog te kort om alle nachtelijke geluiden in en rond de kliniek te kunnen plaatsen, maar dit herken ik meteen. Geknerp van grind. Een auto rijdt vanaf de doorgaande weg de oprit op. Langzaam, stapvoets bijna. Vanuit mijn donkere slaapkamer kan ik zo'n beetje elke kiezel onderscheiden die met een tik tegen het chassis onder de banden vandaan schiet.

Ik grijp naar mijn werktelefoon. Kwart voor twee. Geen gemiste oproepen; niemand heeft het spoednummer gebeld. Ik glijp uit bed en haast me naar het raam.

Schijnsel van koplampen zwiept als een zoeklicht tussen de grillige berkenstammen en bestrijkt even de wand achter me, die ik afgelopen zomer zachtgroen heb gesausd. Je ruikt de verf nog een beetje.

Sinds Vegas en ik in dit appartement wonen heb ik twee keer een stelletje betrappt. Beslagen ruiten, verschrikte gezichten. Maar mensen die op zoek zijn naar een rustig plekje zetten de auto halverwege de oprit al stil, in de beschutte, natuurlijke parkeerhaven die is ontstaan na het omvallen van een oude boom. En vrijwel iedereen die op de praktijk moet zijn, parkeert bij de hoofdingang. Deze auto rijdt in hetzelfde trage tempo door, langs de volgroeide rododendrons, in de richting van de zijingang die de leveranciers en wijzelf gebruiken. De bewegingsmelder activeert de buitenverlichting.

Ik gooi mijn witte jas over mijn shirt en joggingbroek en schiet in de Zweedse klompen die ik al sinds mijn afstuderen draag. In de badkamer doe ik mijn donkere haar in een rommelige knot en veeg restjes mascara onder mijn ogen vandaan.

Ik loop de gang op, de enige ruimte die ik nog onder handen moet nemen. Een peertje aan het plafond verspreidt een zwak licht. Vegas' kamerdeur staat op een kier. Ik kijk naar binnen. Mijn dochter ligt te slapen in haar twijfelaar onder de dakkapel met haar telefoon naast zich op het kussen. Anubis zit aan haar voeteneind, zijn irissen lichten op.

Vegas' slaapkamer – de grootste, om de verhuizing naar 'de bush' te compenseren – lijkt nog het meest op een plaats delict. Over het laminaat verspreid liggen bergen kleding, schoolboeken en schriften. En chipszakken, verpakkingen noedelsoep, lege energydrankblikjes.

Energydrank? Dat kind heeft energie voor tien.

Het geluid van de bel snerpt door het pand.

Ik ren met twee treden tegelijk de trap af, trek de deur naar het zijhalletje open en stap de kliniek in. Knip de lichten aan. Hierbeneden is alles licht en strak: het systeemplafond, de deuren van matglas, de glanzend witte balie. Het moet Deon een fortuin hebben gekost om dit jarendertigpand zo rigoureus te renoveren en het te laten uitbouwen.

Gebonk op de deur.

'Ik kom eraan!'

Door het getrommelde glas zie ik de contouren van een man. Hij heeft zo te zien geen dier bij zich, maar dat zegt niets. Bij grote spoed ligt de patiënt meestal nog in de auto. Soms heeft de bestuurder een dier aangereiden en komt hij hulp halen.

Ik tik de code van het alarm in en ontgrendel de deur. Herfstblad dat zich in het zijportaal heeft verzameld dwarrelt over de grijze plavuizen naar binnen, gevolgd door een windvlaag als er van buitenaf met brute kracht tegen de deur wordt getrapt. Het hardhout schampt mijn gezicht en raakt vol mijn schouder. Ik val achterover. Gedesoriënteerd zak ik langs de lambrisering naar de vloer.

'De dierenarts!' Een kerel torent boven me uit. Zwarte Vans, de onderkant van zijn jeans is rafelig.

Ik probeer op te krabbelen, maar krijg de kans niet.

Hij trekt me ruw omhoog. Mijn haar raakt los en glijdt als een waaier over mijn gezicht. Het volgende moment wordt mijn arm op mijn rug gedraaid.

‘Waar is hij?’

Een stekende pijn schiet door mijn schouder. ‘Au!’ Ik buig voorover, mijn haar veegt over de grond. ‘Niet doen!’

‘Nou?’

‘D-dat ben ik.’ Mijn stem klinkt schor. ‘Ik ben de dierenarts.’

De man zwijgt even. Ademt zwaar.

‘Ben je alleen?’ Om zijn vraag kracht bij te zetten geeft hij een rukje aan mijn pols.

Ik stoot een schreeuw uit, maar bij de gedachte aan Vegas die boven ligt te slapen, verbijt ik de pijn. ‘Ja, er is verder niemand! Laat me los.’

Er komt nog iemand naar binnen. Haastige voetstappen op de tegels. ‘Wie is dat?’ klinkt het achter me. Zware stem, een accent dat ik niet kan thuisbrengen.

‘De dierenarts,’ sist de man die me in bedwang houdt.

Een seconde is het stil.

‘Fuck.’

Weer een stilte.

‘Ga kijken,’ hoor ik mijn belager zeggen.

De tweede man draaft langs ons heen de kliniek in. Vuile Adidas-sneakers, jeans.

Op een of andere manier krijg ik het voor elkaar om mijn ademhaling onder controle te brengen. Het is mijn tweede natuur: in mijn vak moet je je hoofd koel houden

in stressvolle en soms ronduit gevaarlijke situaties. Een bange, flink van zich af bijtende hond fixeren, naalden steken in levende wezens, ze pijn moeten doen omdat het de enige manier is om ze te kunnen helpen; je moet de knop om kunnen zetten.

De dreiging van een overval was altijd al reëel. Onze apotheek met de voorraad aan medicijnen is de natte droom van menig inbreker. Ik kan het beste meewerken en ze de hele rimram aan morfine en ketamine overhandigen, of wat het ook is waarop ze hun zinnen hebben gezet, zodat ze zo snel mogelijk weer verdwijnen naar het rovershol waar ze uit zijn komen kruipen.

Ik hoor de andere man door de kliniek lopen. Snelle passen langs de balie, de eerste gang met de spreekkamers in en nog verder naar achteren, naar het nieuwe gedeelte, waar de operatiekamer en de recoveryruimte zijn. Hij doet overal de lichten aan, ik hoor de schuifdeuren. Zijn schoenzolen piepen op de plavuizen.

‘Wat zoeken jullie?’ vraag ik.

Geen reactie.

Mijn belager houdt me nog steeds vast in een ijzeren greep. Zijn ademhaling is snel, gejaagd en hij ruikt naar vers zweet. Ik vang ook een andere geur op, shampoo of eau de toilette. Wie is deze man? Wat wil hij?

De tweede man komt terug. Ik kan nog net zien dat hij een bivakmuts draagt en zwarte leren handschoenen voordat mijn hoofd weer naar beneden wordt geduwd.

‘Niks,’ hoor ik hem zeggen.

Een geladen stilte volgt.

Mijn hart klopt hoog in mijn keel.
'Dus jij bent dierenarts,' klinkt het boven me.
'Ja.'
'Dan hebben we een klus voor je.'
Nu pas zie ik de bloedspatten op zijn jeans.

2

Mijn belager – 'noem me maar Mike' – drijft me voor zich uit de ok in. Een vierkante, hoge ruimte in de aanbouw, zachtgrijs, helder verlicht, de operatietafel in het midden. De tweede man – 'mijn naam doet er niet toe' – volgt ons op de voet.

'Ben je gewond, Mike?' Mijn stem trilt en ik heb een vreemde, doffe pijn in mijn gezicht en in mijn schouder.

'Nee.'

De tweede man ritst zijn donsjack open en haalt kabelbinders tevoorschijn. Hij maakt een ongeduldige beweging met zijn kin. 'Polzen tegen elkaar.'

Mike geeft me een zet tussen mijn schouderbladen. 'Opschieten.'

Ik wil me naar hem omdraaien, maar de ander grijpt mijn kin vast. Hij heeft kleine, dicht bij elkaar staande bruine ogen, lange wimpers. Zijn bivakmuts is een beetje verschoven zodat ik de bovenste helft van zijn neus kan zien; er zit een v-vormig littekentje op de neusrug, een winkelhaakje. Als hij me ernaar ziet staren, trekt hij zijn bivakmuts recht. Daarna bindt hij mijn polsen aan elkaar

en zet me vast aan de operatietafel. ‘We zijn zo terug, pop.’

Mike glipt achter hem aan.

Met opeengeperste lippen luister ik naar hun geluiden. Het gefluister op de gang, gepiep van hun schoenzolen dat zich snel van me verwijdert. Dan hoor ik de deur van de zijingang opengaan.

Een klus.

Een gewonde vechthond of vechthaan, illegaal geïmporteerde papegaaien of reptielen die er slecht aan toe zijn? Deon, mijn werkgever, is in exotische dieren gespecialiseerd, ik niet. Ik trek aan mijn boeien, maar hoe harder ik probeer mijn polsen van elkaar te krijgen, des te scherper snijdt het plastic in mijn vel. Ik kijk om me heen. De scalpels en scharen liggen buiten mijn bereik in de lades, en de oogmoer waaraan mijn boeien zijn vastgezet is glad afgewerkt, zonder braampjes. Ik breng mijn mond bij de boeien en zet mijn tanden in het plastic. Het materiaal geeft nauwelijks mee. Ik zet meer kracht, bijt erin, neger de pijn die door mijn tandwortels trekt. Het materiaal lijkt iets weker te worden en begint mee te geven.

Voetstappen. Gehijg.

Er wordt iets zwaars over de vloer gesleept.

Ik geef met mijn polsen een flinke ruk aan het plastic, nog eens, zo hard mogelijk. Tranen schieten in mijn ogen.

De mannen komen de operatiekamer in geschuifeld. Tussen hen in bungelt het lichaam van een derde man. Ook hij draagt een bivakmuts. Bloed – zijn bloed – druppelt op de plavuizen.

De twee tillen het lichaam op de operatietafel.

Mike snijdt me los. Als hij al opmerkt dat ik bezig ben geweest mijn boeien door te bijten, laat hij daar niets van blijken.

Ik wrijf over mijn polsen, blijf staan, staar naar de man op de operatietafel. Er zit een gat in zijn zwarte jack. De stof eromheen glanst van het vocht. *Schotwond, steekwond?* Hij ligt met zijn gezicht naar mij toe gekeerd. De zichtbare huid is grauw, de ogen zijn gesloten. Hij is waarschijnlijk in een shock. Onderkoeld.

‘Nou, waar wacht je op?’ snauwt Mike.

‘Ik ben dierenarts.’

‘Doe maar of het een hond is,’ zegt de ander.

‘Dat kan niet. Ik ben geen chirurg. Jullie kunnen –’

‘Het moet,’ zegt Mike.

‘Nee. Ik kan dit niet.’

‘Probeer het toch maar,’ hoor ik de andere man zachtjes zeggen. Als ik opkijk zie ik dat hij een pistool op me gericht heeft.

3

Ik zag haar heus wel, maar ik heb gedaan of ik sliep. Mama heeft het gewoon te erg gemaakt, met alles. Ze geeft meer om dieren dan om mensen.

Daarom zijn we naar dit boerengat verhuisd, honderdduizend kilometer bij opa en oma en bij school vandaan. Mijn vrienden chillen 's avonds bij het speeltuintje en ik zit daar dan op Snap naar te kijken, want ik moet na school

meteen naar huis. ‘Neem je vriendinnen gerust een keertje mee,’ zei mama laatst. ‘Dan mag je ze de kliniek laten zien.’ Maar ze kijken wel uit, dan moeten ze dat hele eind ook nog eens terugfietsen.

Boeit mama niet. ‘Doe niet zo dramatisch over die paar kilometers, we wonen in een bós, hoe cool is dat? En ik weet zeker dat niemand van je vrienden zo’n grote kamer heeft.’ Ze blijft steeds tegen me aan kletsen, maar ze heeft geen flauw idee. Als ik het dakraam openkiep, zie ik alleen bomen. Uitzicht uit de dakkapel aan de achterkant: nog meer bomen.

Stammen. Geritsel. Takken, blaadjes. Wind.

Wie hééft dat nou?

Ze kan beter vragen: wie wíl dat nou?

Ik vang geluid op uit de kliniek beneden. Mama heeft nachtdienst, dus ze zal wel een of ander ziek dier aan het redden zijn. Beesten zijn zieliger dan mensen, vindt ze, want mensen maken grotendeels zelf hun keuzes, terwijl huisdieren helemaal geen inspraak hebben in waar ze terecht komen en wat ze te eten krijgen. Toen ik zei dat dat net zo goed voor mij gold, noemde ze me verwend, want ‘we hebben het zo goed samen’.

Wat ze eigenlijk bedoelt te zeggen is: *ik* heb het zo goed.

En nou heeft ze ook al een crush op een van die dierenartsen. Ze doet alsof er niets aan de hand is, maar ik ben niet achterlijk. Deon Niekerk heet hij, hij is de baas hier, en ik mag hopen dat hij haar vriend niet wordt, want dan zit ik opgescheept met twee mensen die alleen maar over dieren kunnen praten.

Ik heb ooit een tv-serie gezien waarin een dierenarts gedwongen werd om een levensreddende operatie uit te voeren op een crimineel. Bob had hem ook gezien. Hij, Deon, Rosalie, een stagiaire en ik zaten te lunchen in het keukentje.

De stagiaire, die er steeds zwijgend bij had gezeten, vroeg voorzichtig: ‘Waarom zou je naar een dierenarts gaan om een mens te laten opereren?’

Rosalie antwoordde: ‘Omdat een huisarts niet kan opereren. En een chirurg heeft thuis geen ok.’

‘Stel je voor dat iemand van ons dat zou overkomen,’ zei Bob. Hij keek er nogal verheugd bij, zijn ogen glinsterden achter zijn brillenglazen.

‘Het lijkt wel of je erop zit te wachten,’ zei ik.

Hij grinnikte en krabde aan zijn borst – wat bij Bob een vreemd gezicht is, omdat hij een middelvinger mist. ‘Dat nou ook weer niet.’

‘Zou jij het doen?’ Deon keek mij aan, zijn blik scherp als die van een havik.

‘Natuurlijk niet. Jij wel dan?’

‘Het lijkt me op zijn minst interessant.’

Bobs hang naar *thrill seeking* verbaasde me, maar van Deon had ik zo’n uitspraak wel verwacht. De energie die om mijn werkgever heen hangt is even mysterieus als de dieren die hij behandelt. Ik werkte alweer een paar weken in Dierenkliniek De Bosrand en nog steeds was ik niet gewend aan de indringende manier waarop hij naar je kon kijken. En ook niet aan zijn plaagstootjes en zijn voorliefde

voor felle discussies. Deon komt uit Kaapstad. Voordat hij zich in Nederland settelde heeft hij in allerlei dierentuinen en wildparken gewerkt.

Hij kneep zijn ogen tot spleetjes. ‘Zeg, Emma, ga je me nou vertellen dat je er nooit over hebt nagedacht hoe het zou zijn om een mens te opereren?’

‘Vergelijkbaar met een varken?’ probeerde ik. Elke arts weet dat de structuur van het vlees en vetweefsel van varkens vrijwel gelijk is aan die van mensen, net als hun spijsvertering en de anatomie.

Rosalie, die zich de hele tijd afzijdig had gehouden, keek op van haar telefoon. ‘Eens met Emma, een flinke big komt aardig in de buurt.’

Bob tikte tegen zijn slaap. ‘Hierboven zullen wel wat andere mechanismes aan het werk moeten als je een méns op de tafel hebt liggen, hè? Maar ik sluit me aan bij Deon, zo’n sensatiezoeker ben ik diep vanbinnen dan wel.’

‘Dus je zou ervoor gaan?’ vroeg ik.

‘Ach...’ Bob wreef over zijn schedel, die glansde in het tl-licht – een gebaar waarin iets vertederends lag, alsof hij zich verontschuldigde voor zijn kaalheid – en hij leunde weer naar achteren. Zijn stoel kraakte vervaarlijk. ‘Hypothetisch, want het gaat natuurlijk nooit gebeuren. Daarvoor moet je in de Randstad zijn.’

Ik keek van de een naar de ander. ‘Hebben jullie wel eens gehoord dat een collega zoiets is overkomen?’

‘Nee,’ zei Bob, en hij nam een hap van zijn broodje. ‘Maar dat zegt weinig, natuurlijk. Ik zou zoiets niet aan de grote klok hangen.’

‘Wishful thinking, Bobbemans.’ Deon grinnikte. ‘Al zou ik er wat voor over hebben om jou in zo’n situatie aan het werk te zien.’

‘Lul.’ Bob gooide een stukje brood naar Deon.

Deon weerde het af. ‘Zeg, beetje meer respect voor je baas, hè?’

We lachten er hartelijk om.

Ik schat hem begin twintig, de man met het grauwe gezicht die nu met gesloten ogen voor me ligt. Hij heeft kort blond haar, donzige beharing op zijn kin en wangen en een paar moedervlekken. Mooie, volle lippen en een regelmatig gebit – als kind gebeugeld waarschijnlijk. In allebei zijn oren draagt hij een glinsterend vierkant knopje. Ik denk dat hij één meter vijftachtig is, iets langer misschien. Zijn lijf past niet in zijn geheel op de tafel. We hebben zijn onderbenen op de rugleuning van een bureaustoel getild om ervoor te zorgen dat het bloed dat hij nog heeft in de vitale delen blijft circuleren. Zijn bovenlijf heb ik toegedekt met groen operatiedoek, en het wondgebied, dat ik zo goed en zo kwaad als het ging heb ontsmet, wordt fel aangelicht door de operatielamp.

Hij ademt, zijn borst gaat onregelmatig op en neer.

Maar hoelang nog?

De kleur van de slijmvliezen is veel te bleek.

‘Nou, waar wacht je op?’ snauwt de man met het litteken.

‘Ik kan niet nadenken zolang je een pistool op me gericht houdt.’

‘Wen er maar –’ Hij stopt abrupt met praten.

Als ik opkijk zie ik dat Mike een blik van verstandhouding met hem wisselt. De man vergrendelt zijn pistool en stopt het weg achter zijn broekband.

‘Ga je gang,’ zegt Mike.

‘Eh... ik doe ingewikkelde operaties altijd met een assistent.’

‘Ik ben je assistent.’

Met trillende vingers schuif ik mijn mondmasker op zijn plaats. Dit is gekkenwerk, ik heb geen idee wat ik daarbinnen zal aantreffen.

Bij dit soort trauma – vrijwel zeker is dit een schotwond – waarbij de patiënt zo veel bloed verliest dat elke seconde telt, moet de buik meteen helemaal open, van het borstbeen tot het schaambeen. Alleen zo krijg je snel overzicht en kun je, als je geluk hebt, de hevigste bloedingen signaleren en die als eerste stoppen. Maar ik durf er niet eens aan te beginnen. Zo’n ingreep ziet er voor een buitenstaander weezinwekkend uit, alsof je een dier aan het uitbenen bent. Laat staan als het gaat om een mens, om iemand die je kent, om wie je geeft. Als ik doe wat ik moet doen, en de patiënt overlijdt alsnog, dan breng ik mezelf ermee in gevaar. Ik kan niet voorspellen hoe die twee gaan reageren en tijd om hun vertrouwen te winnen en het uit te leggen, is er niet.

‘Ik ben gespecialiseerd in kleine huisdieren. Katten, konijnen. Jullie vriend moet naar een ziekenhuis.’ Ik maak een hulpeloos gebaar. ‘Ik weet niet of de sedatie voldoende is, of te veel.’